

TOPTECHNIEK IN BEDRIJF IN REGIO GRONINGEN

DATUM: 12 MEI 2015

ACHTERGROND

Toptechniek in bedrijf Groningen is een samenwerkingsinitiatief van drie onderwijs besturen uit het voortgezet onderwijs, twee aanbieders van middelbaar beroepsonderwijs en een aantal ondernemingen. Met een ambitieus en modern technisch onderwijsaanbod is de gezamenlijke ambitie opgetekend om jongeren te stimuleren een technische opleiding te kiezen. Ons uiteindelijke doel: meer leerlingen laten instromen in de technische sector in de noordelijke regio.

Al op de basisschool moeten kinderen door middel van voorlichting en doe-activiteiten enthousiast gemaakt worden voor (een beroep in) de techniek. Doorlopende leerlijnen zorgen voor goede doorstroommogelijkheden van vmbo naar mbo (en eventueel hbo) richting een baan in de techniek. Professionele docenten zijn daarbij onmisbaar.

SAMENWERKING IN DE REGIO GRONINGEN

In Groningen is een stevige infrastructuur neergezet om uitvoering te geven aan Toptechniek in Bedrijf. Zowel het onderwijs als het bedrijfsleven is vertegenwoordigd in een Stuurgroep, die verantwoordelijk is voor de voortgang, kwaliteit en samenhang van het project. Daaronder hangt een projectteam dat zorg draagt voor het vertalen van kaders en plannen naar concrete uitvoeringsplannen en het coördineren van die uitvoering. Op uitvoerende niveau is een aantal werkgroepen ingericht. Deze werkgroepen zijn verticaal georganiseerd, wat wil zeggen dat docenten uit MBO en VMBO samen met relevante partijen uit de markt samen de schouders zetten onder de ontwikkeling van een onderdeel uit het programma dat past bij hun vakgebied ('brancheteams'). Op die manier wordt voorkomen dat 'structuurtjes' of praatgremia ontstaan: mensen met passie voor en betrokkenheid bij een onderdeel van de techniek staan samen aan de lat om jongeren een mooi toekomstperspectief te bieden.

Voorafgaand aan Tib was er afgezien van incidentele projecten nauwelijks sprake van gestructureerde samenwerking tussen onderwijspartijen in het veld. Afgezien van een proces van uitruil van opleidingen in het kader van macrodoelmatigheid tussen de twee MBO instellingen dat al in een vergevorderd stadium was.

In het verlengde van dat proces is de samenwerkingsstructuur voor Tib opgebouwd. In relatief korte tijd is er een gedragen gevoel van urgentie ontstaan en is er sprake van een gedeelde ambitie tussen alle samenwerkende partijen. Dat vertaalt zich o.a. in de wens van de betrokken instellingen om de samenwerking – en daarbij horende infrastructuur – ook na het aflopen van het Tib programma te behouden. Binnen de Stuurgroep wordt hier al ruim 6 maanden op voorgesorteerd. De nog te maken profielkeuzes zijn een aandachtspunt: technische profielen zijn relatief kostbaar en scholen moeten de afweging gaan maken wat ze willen (blijven) aanbieden. Het aflopen van de projectperiode Tib is in dat verband ongelukkig en brengt het risico met zich mee dat de prille maar succesvolle samenwerking onvoldoende voortgezet kan worden.

Tegelijkertijd is er nu al sprake van bijvangst en olievlekwerking. Zo zijn nieuwe bestuurders binnen VMBO scholen dermate enthousiast over de aanpak van de doorlopende leerlijnen dat de wens is uitgesproken om dat breder dan alleen voor de techniek op te pakken en uit te rollen. Ook voor brancheverenigingen en koepelorganisaties is Tib een steeds logischere partner: zo weet bijvoorbeeld Bouwend Nederland Tib

Groningen te vinden om gezamenlijk nieuwe initiatieven en projecten op te pakken. Tib Groningen krijgt daarmee sterk de functie van 'transformatorhuisje' in de regio dat processen en lijnen bij elkaar brengt. Deze rol van Tib Groningen, bundelt en versterkt de initiatieven door een efficiëntere manier van inzet van mensen en middelen.

MACRODOELMATIGHEID

In Groningen was door de twee MBO instellingen al voorafgaand aan Tib uitruil van (technisch) opleidingen gerealiseerd. Daardoor was er geen sprake meer van onderlinge concurrentie, maar volop ruimte om opleidingen aantrekkelijk te (her)positioneren, soms in aantrekkelijke en aansprekende nieuwe omgevingen met nieuwe voorzieningen. De duidelijke keuzes die door de MBO scholen zijn gemaakt zijn niet alleen prettig voor bedrijven (herkenbaar en betere afstemming) maar ook voor VMBO leerlingen, die duidelijker zicht krijgen op aansluit- en vervolgmogelijkheden in het MBO. In de stad Groningen is de lokale infrastructuur (docenten, middelen en voorzieningen) op vrijdagmiddagen van 13:00 tot 16.30 uur voor Tib ingeroosterd zodat VMBO leerlingen techniek op het MBO kunnen proeven en ervaren.

VAKMANSCHAPSROUTE

De vakmanschapsroute krijgt in Groningen gestalte langs de route van het Vakcollege en een bredere doorlopende leerlijn in de richting Metaal, Elektro & Installatie, Bouwkunde en Automotive. De Vakmanschapsroute aan het Vakcollege (Gomarus College) is in nauwe afstemming met andere VMBO routes gerealiseerd en behelst o.a. bedrijfsbezoeken bij bedrijven van het Noorderpoort- en Alfa-college tijdens de vrijdagmiddaglessen. Er wordt in dit traject aangekoerst op vaste inbedding in de opleidingsprogramma's van de opleidingen en gekeken naar verbredings- en verdiepingsmogelijkheden.

De bredere doorlopende leerlijn is eveneens het resultaat van een afgestemde benadering. De programma's van het VMBO zijn afgestemd op het MBO en andersom.

De ervaringen tot dusver zijn erg positief. Kanttekeningen zijn dat het slechts beperkte groepen leerlingen betreft en dat scholen met een bepaalde denominatie een groot geografisch gebied bestrijken, waardoor het minder vanzelfsprekend is dat deze leerlingen ook instromen in een van de MBO instellingen (en in het verlengde daarvan – bedrijven in de omgeving van de school). De ambitie van het samenwerkingsverband is om de inzet op de vakmanschapsroute te continueren en verder uit te bouwen.

TECHNOLOGIEROUTE

De Technologieroute is onder de vlag van het Skillslab ingericht en gestart in 2014 en uitgerold in schooljaar 2014/2015. De insteek van het programma is om aansluiting te zoeken bij wat leerlingen *van* het vmbo-tl interesseert en motiveert, en ook de 'andere kanten' van techniek te laten ervaren, zoals analytische aspecten, onderzoek en projectsturing- en beheersing. In eerste instantie is bij de ontwikkeling van deze route wat vertraging ontstaan doordat zich onvoorziene knelpunten op de school die het project zou trekken voordeden. Vervolgens is gekozen voor een aanpak die zich laat kenmerken als 'learning by doing'. Gaandeweg is een programma ontwikkeld met multidisciplinaire opdrachten vanuit het bedrijfsleven, die leerlingen met verschillende achtergronden samen oppakken. Het programma slaat buitengewoon goed aan bij leerlingen, wat zich onder andere vertaalt in toenemende leerlingenaantallen in de richtingen engineering en human

technology. Om de mooie resultaten te kunnen borgen en ook breder te kunnen toepassen, wordt nu gewerkt aan een goede beschrijving van het lesprogramma. Daarmee kan het niet alleen worden verankerd, maar ook worden toegepast in LOB en gedeeld worden met andere regio's die open staan voor de aanpak. Met name de projecten in Oost-Groningen en Drenthe zijn zeer geïnteresseerd in de aanpak..

BETROKKENHEID BEDRIJFSLEVEN

Er was in de regio al sprake van goede contacten tussen het onderwijsveld en het omringende bedrijfsleven, maar dat heeft een verdere impuls gekregen door Toptechniek in Bedrijf. Omdat ervaringen met Technet Kringen in de regio minder positief waren (voor veel bedrijven zijn dergelijke gremia te abstract) is vanuit de verticaal georganiseerde programma's heel concreet samengewerkt op specifieke vakgebieden, met duidelijke relevantie voor participerende bedrijven. Docenten spelen daar een centrale rol in als vaandeldragers vanuit het onderwijs. Bedrijfsbezoeken vinden elke derde vrijdag plaats binnen het programma, waarmee een solide basis is gebouwd voor structurele samenwerking die recht doet aan de praktijk.

PROFESSIONALISERING DOCENTEN

In het kader van professionalisering is op twee niveaus geïnvesteerd. Enerzijds is een training 'talentenkracht' voor directies opgezet, wat is gericht op het optimaal inspelen op de natuurlijke interesse en nieuwsgierigheid van kinderen voor techniek. De directies die de training hebben gevolgd zijn hier buitengewoon enthousiast over. Anderzijds is deze training nu ook voor docenten ontwikkeld, zodat ook op onderwijskundig en didactisch niveau sprake is van ontwikkeling van een doorlopende leerlijn. Docenten kunnen na de training ook gebruik maken van individuele videobegeleiding om hun kennis verder te versterken en toe te passen. Daarnaast zijn alle vakopleidingen voor de mbo docenten opengesteld voor de vmbo docenten.

Er is sprake van stevig bestuurlijk commitment voor deze aanpak en een ambitie om dit provinciebreed te gaan uitrollen.

GEZAMENLIJKE TECHNIEKPROMOTIE

Net als bij de betrokkenheid van het bedrijfsleven, is gezamenlijke techniekpromotie vooral het resultaat van logische autonome ontwikkelingen die als bijvangst van de nieuwe en prettige samenwerking tussen docenten en scholen binnen de verticale werkgroepen kunnen worden gezien. Docenten hebben elkaar simpelweg leren kennen en zijn komen te spreken over de manier waarop voorlichting aan leerlingen en hun ouders wordt verzorgd. Als vanzelf zijn docenten van het MBO vervolgens mee gaan draaien in de voorlichtingscycli van VMBO opleidingen/scholen om te laten zien wat de perspectieven na het VMBO zijn voor leerlingen die voor een technisch profiel kiezen. Ook hier staan de doorlopende leerlijnen dus weer nadrukkelijk centraal. Er hoeft vanuit Tib Groningen nauwelijks op deze samenwerking te worden gestuurd, het gaat hier om een spontane, natuurlijke ontwikkeling. Deze ontwikkeling kan plaatsvinden door dathet PTB deze faciliteert.

BIJVANGST TOPTECHNIEK IN BEDRIJF IN REGIO GRONINGEN

De grootste winst die in de regio is geboekt is partijen – en nog belangrijker – docenten elkaar hebben leren kennen en elkaar nu actief opzoeken. Een mooi voorbeeld is dat VMBO docenten hun collega's binnen het MBO vragen of gebruik gemaakt kan worden van bijzondere faciliteiten. De lijnen zijn niet alleen kort, er is ook steeds minder schroom om ze in te zetten. De kracht van het programma in Groningen is dat de onderwijsprogramma's van onderaf zijn opgebouwd met die stakeholders die er toe doen. Kort samengevat zijn er geen 'structuurtjes' gebouwd, maar is geïnvesteerd in effectief en efficiënt transformatorhuisje voor samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven in de regio.

TOEKOMSPERSPECTIEF

De samenwerking in de regio Groningen wordt naar verwachting de komende periode gecontinueerd. Er is voldoende basis en goede ervaringen opgebouwd om op door te kunnen pakken en tractie in de regio te kunnen genereren. Met de profielkeuze dient zich een sleutelmoment aan, waar het risico aan verbonden is dat instellingen zich terugtrekken in hun eigen bolster. Het wegvallen van stimuleringsgelden – waarmee o.a. een stevige coördinator/trekker kan worden ingezet die een centrale rol speelt bij het op stoom houden van de samenwerking – is in dat opzicht ongelukkig. Synchronisatie met het Techniepact tot 2020 zou logisch zijn, mits wordt geleund op de verworvenheden en infrastructuur die Tib heeft opgeleverd. Vooralsnog lijkt het Techniepact een moeizaam bestaan te leiden. Door het ontbreken van bestuurlijk 'geld' gaat er weinig druk of stimulans van uit.

BEST PRACTICES

De Technologieroute